

KADI BURHÂNEDDÎN'İN, KİMLİK VE KİŞİLİK YAPISI İLE HAYATA BAKIŞ TARZININ TUYUGLARINA YANSIMASI...

İnsanı beden, zihin ve psikolojik hususiyetleri ile diğer insanlardan ayıran kimlik ve kişiliğinin, biraz irsi ve biyolojik, biraz da sonradan ilgi, istidat ve kabiliyetlerle elde edilen hâller, davranışlar ve kazanımlar olduğuna psikologlarca işaret edilmiştir. Kişinin ortaya koyduğu eserlerinde, onun sahip olduğu kimlik ve kişilik hususiyetlerini, dünya görüşünü ve hayata bakış tarzını bulmak mümkündür. İrsiyetin ve biyolojik yapının dışında insanın kişiliğine tesir eden ruhî ve manevî kaynakların neler olduğu, bunlardan o insanın nasıl ve ne şekilde beslendiği, bu kimlik ve kişiliğin onun eserlerine ne şekilde yansıdığı hususları o kişiye ait olan eserlerin doğru tanınması, anlaşılması ve incelenmesi sonucunda ortaya çıkar. Eserlere yansıyan ve o eserleri kalıcı kılan bu ruhî, fikrî, manevî ve estetik nitelikler, kişinin kimlik ve kişiliğinin de birer işaretidir.

Asıl adı Ahmed olup Kadı Burhâneddîn lakabıyla şöhret bulan on dördüncü asrın ünlü tuyug şairinin; kadılık, vezirlik, nâiplik, hükümdârlık gibi görevlerde bulunduğunu; entrikalar, mücadeleler ve savaşlar içinde geçen siyasî ve askerî hayatına ait bir kısım tasâvvurların, tahâyüüllerin onun edebî hayatına da tesir ettiğini; tıp, tefsîr, hadîs, hey'et/astronomi, İslâm hukuku gibi alanlarda dinî, ilmî ve edebî gayretlerinin olduğunu görüyoruz.

Kendine has bir lirizmle beşeri yönü ağır basan âşıkâne şiirler yazan; gazellerindeki acı ve ızdırap terennümlerine dayanan psikolojik yapısı ile de bize Fuzulî'yi hatırlatan şairin, şiirlerinde geçen ana temanın umumiyetle aşk olduğu dikkat çeker. Kadı Burhâneddîn'in, yer yer dinî-tasavvûfî duyuş ve düşünüşlerini çağrıştıran ancak bir yekûn teşkil etmeyen şiirleri de vardır. Bu duyuş ve telakkilerine bazı gazel ve tuyuglarında belirgin bir tarzda yer vermiştir.

Arapça ve Farsça şiir yazacak kadar bu dillere hakim olan Kadı Burhâneddîn'in, Türkçe divânındaki gazel, rubaî ve tuyuglarından hareketle onun kullandığı dilin, on dördüncü asır Âzerî lehçesinin bir kısım hususiyetlerini taşıdığı; bundan ötürü de onun bir Âzerî şairi sayıldığı ileri sürülmüştür ki bu tespit doğrudur. Ancak kendine has samimi ve canlı bir üslûba sahip olan şairin, şiirlerinin muhtevasında görülen müphemiyet ile bu şiirlerde tespit edilen bir kısım dil, teknik ve özellikle de vezin kusurları, onun hakkında etraflıca bir araştırma ve inceleme yapılmasını engellemiştir. Kadı'nın gazel, rubaî ve tuyuglarında "bolmak", "gan", "gay" misâllerinde görüleceği gibi kuzey doğu Türkçesinin gramer şekillerine de rastlamak mümkündür. Kadı hakkındaki çalışmalarıyla tanınan Doç. Dr. Ali Alpaslan: "*Şüphe yok ki Kadı, zamanında en kudretli devresinde bulunan İran şairinin tesirinde kalmıştır. Bir çok beyitlerinde İran şairlerinden Kemâl-i İsfehânî, Enverî, Selmân-ı Sâvecî, Hayâm, Sâ'dî ve Hâfız'a yaklaşan temâyüллер, benzerlikler ve ilhamlar göze çarpar.*"¹ diyerek bu şairlerin, Kadı üzerindeki tesirlerine işaret eden bir kısım beyitlerini gösterir.

Kadı Burhâneddîn'in durmak bilmeyen, gayretli, cesur, saldırgan ve savaşçı ruh yapısı, onu mücadelelerin içinde geçen sürekli ve hareketli bir hayatın içine çekmiştir. Kadı'nın şahsiyetinin en belirgin yönünü teşkil eden ve sahip olduğu inancından kaynaklandığı anlaşılan bu cesur kişilik yapısı ve liderlik vasfı, bir tuyugunda:

*"Dünyayı çoh sınağuh bir bûyimiş,
Kamu âlem varlığı Bir Hûyimiş.*

¹) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, **Kadı Burhaneddin Divanından Seçmeler**, Kültür Bak. Yay., Ankara 1977, s.XL.

*Kaplan, aslan, ejdehâlar cümlesi,
Ecelün kaynağında âhûyimiş.”²*

şeklinde göze çarpar. “Dünyayı çok denedik, (meğer o bir nefeslik) kokudan gayri bir şey değılmış (veya işte hepsi bu kadarmış). Bütün âlemin varlığı bir O, (eşi ve benzeri olmayan Allah) imiş. Kaplan, aslan(ve yırtıcı diğer) ejderhalar(in) hepsi, (ne kadar güçlü olsalar da, nihayet) ecelin kaynağında (yahut ecel geldiğinde birer) ahû imişler.” Bu mısralarda dünyanın geçiciliğini, kâinatın var oluş hikmetini, ölümün mahiyetini düşündüren ve ibret alınmasını gerektiren fikirler, duygu ve tasavvurlar vardır. Doğum, hayat ve ölüm gibi değerlerin yaşandığı dünyayı tanıdığını ve çokça sınıadığını, onu inceden inceye tahkik ettiğini söyleyen şair; bütün bir âlemin varlığı ile onda cereyan eden hadiselerin sebep ve sonuçlarını Allah’a(cc) bağlıyor; ecel denilen soyut bir kavramı teşhis sanatıyla şahıslandırıp, ecelin niteliğı hakkında bize dinî ve edebî manada ışık tutuyor... Burada ibrete ve hikmete dayalı müthiş bir hakîkate işaret eden şair, “ecel” avcısının elinde, en korkunç ve en yırtıcı varlıkların bile kolayca ve korkusuzca yakalanacak av olduğunu ileri sürerek “ecelin” gücünü, kuvvet ve kudretini tavsif ediyor.

Kadı Burhâneddin’in; sahip olduğu basiretin, bilgi birikiminin ve dinî inançlarının ışığında, iki âleme ait görüşleri ile devlete ve devlet yönetimine dayanan kuvvetli istek ve ideâleri vardır. Türk Milletinin, başlangıçtan günümüze kadar köklü bir devlet geleneğine sahip olduğunu, bu devlet anlayışının kesinlikle saadetten ayrı düşünülmediğini yapılan araştırmalar göstermiştir. Hattâ, bu araştırmalarda kişinin veya milletin mutlu olmayış sebebi devletin acizliğine, yokluğuna bağlanmıştır.³ Aşağıdaki tuyugda:

*Devletinden kaçan olur hâk –sâr;
Aşık olur ma ’şûkından şerm-sâr.
Himmetümüz iki âlemde gezer,
N’olusar Amasiye ya Nîkisâr?⁴*

şeklinde serdedilen görüş ve düşünceler şairin, bir bakıma devlete ve devlet yönetimine ait gagesini, hattâ ideâlini ortaya koyar. “Devletinden, (saadetinden) kaçan perişan olur; sevdiğinden (sevdiklerinden) utanır. (Bizim) himmetimiz, gayretimiz her iki âlemde gezer; Amasya ve Nîksâr’ı fethetmek ve adaletle yönetmek nedir ki?..” diyen şairin, din ve kahramanlık duygusu ile cihangirlik fikrinde beslenen “devlete ve devlet yönetimine” ait bu ideâli; devleti bilgelik, iyilik, güzellik ve adaletle yönetme, onun sınırlarını genişletme; halka, insanlığa gerektiğı şekilde hizmet etme, onları mutlu kılma; bu duyuş, düşünüş ve hizmetlerden ötürü de maddî âlemden sıyrılarak her iki âlemde gezebilme iştiyâkını taşır. Türk İslam tarihinin hâkim vasıflarından biri olan bu cihangirlik ideali, Kadı Burhâneddin’in çağdaşı olan Yıldırım Beyazît ile Timur da çok daha belirgindir.

Kadı’nın, insanların sahip oldukları bir kısım temayüllerinden ötürü onları aşağılayıcı yahut da övücü mahiyette ikazları, öğütleri vardır. Esasen bu tok sesli, etkileyici ve uyarıcı öğütlerin temelinde şairin bizzat kendisi, kendi kişilik yapısı ve hayat görüşü de yatmaktadır.

*Özini alşah gören ser-dâr bolur,
“Ene’l Hak” da ’vî kılan ber-dâr bolur
Er oldur Hak yolına baş oynaya,*

²) Doç.Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e.,s.299

³) Prof. Dr. Necmettin HACİEMİNOĞLU, “Âkif’te Devlet Fikri ve Millî Tarih Şuuru”, Türk Edebiyatı, Aylık Fikir ve Sanat Dergisi, Aralık 1986, S.158,s.13 (Mehmet Akif Anıt Sayısı)

⁴) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e., s.297

*Döşekte ölen yigit murdâr bolur.*⁵

“Kendini alçak, aşağı gören (diğer bir ifadeyle hayatında gurur, kibir gözetmeyen insan) başbuğ olur. ‘Ben Hakk’ım’ dâvasında bulunan (insan da bu sözü söyleyen meşhur sûfi Hallâc-ı Mansûr gibi) darağacına çekilir. Er odur ki Hakk yolun(d)a baş(a liderliğe) oynaya; (bu yolda, başını fedâ etmekten çekinmeye). (Zira) döşekte ölen yigit murdâr olur.” sözleri bir bakıma cengâver bir ruh yapısından; olgun, mütevazı ve kahraman bir gönül hâlinden şiire yansıyan manevî güzellikler, estetik incelikler ve derinliklerdir. Gayretin, ihtirasın, cesaretin, yiğitliğin, mertliğin sesini duyduğumuz bu kararlı ve tok sözlerin taşıdığı mânâda; düşmanın üzerine atılmaya hazır bir ruhun coşkusu, hak yolundan taviz vermeyen cengâver bir duruşun iştiyâkı vardır. Şair; dünyada amaçsız, gayesiz, ruhsuz, şuursuz yaşayıp, rahat döşeğinde ölen yiğidi ayıplar. Böyle bir sosyal hayat tarzında insanı aşağı seviyelere düşüren rahata düşkünlük, tembellik, ilgisizlik, gamsızlık, hissizlik gibi beşeri zaafı, insanı insan olma erdeminden uzaklaştırır. Ölümden sonra “bâsübâdelmevt” yani yeniden doğuş ve ebedî bir hayata başlayış inancı, mücadelecî olan insanı, İslâm’ın “cihat” anlayışıyla birlikte yaşamaya sevk eder. Ayrıca kişinin ulaştığı bir takım makam ve mevkilere rağmen haddini bilmesi ve alçakgönüllü olması bize İsrâ sûresinin 37. ayetindeki: “Yeryüzünde bôbürlenerek dolaşma. Çünkü sen (ağırlık ve azametinle) ne yeri yaratabilir, ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin.” ilâhî hükmü ile Nahl sûresi 23. ayetindeki: “Hiç şüphesiz Allah, onların gizleyeceklerini de açıklayacaklarını da bilir. O, büyüklük taslayanları aslâ sevmez.” ilâhî ikazını hatırlatmaktadır.

Kadı Burhaneddin’in, beşerî aşk duygularını terennüm eden çok sayıda şiir vardır. Gazellerinde gerçek-hayalî sevgilinin fizikî güzellik unsurlarını bütün teferruatıyla dile getiren şairin, bu mânâdaki aşk duygularını tuyuglarında da konu ettiğini görüyoruz. Divânının 599. sayfasındaki tuyugda:

*Yar yüzünde ince der dürdânedür
Zülfü dâm u kara hâli dânedür.
Yolına ölürisem tutma aceb,
Yâriçün can oynamah merdânedür*⁶

“Sevgilinin yüzünde(ki) ince ter(ler) (birer) inci(taneleri gibi) dir. O’nun saçları tuzak ve (yüzündeki) kara beni (ise bu tuzaktaki) yem tanesidir. (Böyle bir) sevgilinin yoluna ölürsem şaşma, şaşırma; sevgili için insanın canı ile oynaması yiğitçe bir davranıştır.” sözleriyle bütün divan şairleri gibi bir kısım mazmunlar, mecazlar aracılığıyla sevgilinin terini inciye, saçlarını tuzağa, benini bu tuzakta kullanılan yeme benzeterek teşbih sanatları yapan şair, sevgilinin yolunda ölmeyi de erkekçe bir davranış olarak nitelendirir. Yine beşerî mânâdaki aşk duygularını çağrıştıran aşağıdaki tuyugunda:

*Dilberün işi itâb u nâz olur,
Çeşmi câdû, gamzesi gammâz olur.
İy gönül sabr it tahammül kıl ana,
Yara irişmek işi az az olur.*⁷

“Sevgilinin işi (gücü, aşığını) azarlama ve (ona gösterdiği) nazdır. (Onun) gözü büyücü, (yanağındaki çukurluk, yahut yan) bakışları (ise) fitneler icat edicidir. Ey gönül, sen (onun

⁵) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e.,s., s.299

⁶) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e.,s., s.299

⁷) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e.,s., s.298

bu hâline) sabret; ona tahammül göster; (zira) sevgiliye kavuşmak işi azar azar (, yavaş yavaş) olur.” diyen şair, sevgilinin psikolojik yapısını ortaya koyan “naz” etme yönünü ve bedenî unsurlarına tekabül eden fitne çıkarıcı kan dökücü bakışları ile büyücü gözlerini ele alarak onu tanımlar, tasvir eder. Aldığı dinî ilimlere rağmen maalesef eğlenceye ve işret hayatına da düşkün olan şair; bu sahada yazan diğer divan şairleri gibi sevgilinin gözlerini ve bakışlarını fitneler çıkarıcı cadiya benzeterek “teşbih” san’atı; “Ey Gönül” diyerek gönüle seslenmesi, onu şahıslandırması ile de “teşhis” san’atı yaptığını görüyoruz.

Aldığı dinî tahsille Kayseri kadılığında da bulunan şairi, kader mevzuunda tam bir teslimiyetçi olarak görüyoruz. Bu inancını aşağıdaki tuyugunda açıkça ortaya koyar.

*“Ezelde Hak ne yazmış ise bolur,
Göz neni ki göreceki görür.
İki âlemde Hakk'a sığınmışız,
Tohtamış ne ola, ya Ahsah Temür?”⁸*

“Ezelde Hakk ne yazmışsa (o) olur. Göz neyi göreceki, neyi görmesi mukadder (se) onu görür. (Biz her) iki âlemde Hakk'a sığınmışız. Toktamış (da) kim oluyor; ya Aksak Timur (kimdir)?”⁹ gibi ifadelerde, kadere teslim olmuş korkusuz ve tevekkül sahibi bir insanın, dostun yardımına, düşmanın beslediği düşmanca tutumuna karşı takındığı tavır ortadadır.

Ancak bu derin ve ince kader anlayışında, ahret endişesinden başka düşüncesi bulunmayan; dünyadan el-etek çekmiş; Allah’ın lütfettiği bütün nimetlere sırtını çevirmiş; çevresine ve insanlara ilgisiz yaklaşımlar serdeden, bu itibarla da Müslüman’ı miskinliğe, tembelliğe iten temayüller yoktur. Basit, zor her türlü sebepler ortadan kaldırıldıktan sonra Allah’a (cc) dayanıp güvenmek şairin isteği, yaşantısı ve hayata bakışının esasını oluşturur... Şair, böyle bir hayat tarzını tercihinden ötürü de bir savaşta esir düşmüş ve öldürülmüştür.¹⁰ O’nun bu duyuş ve inancı: *“Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık.”¹¹* buyuran Cenab-ı Allah’ın: *“De ki: Bizim için Allah’ın yazdığından başkası bize aslâ erişmez. O bizim sahibimizdir. Onun için mü’minler yalnız Allah’a dayanıp güvensinler.”¹²* İlahî hükmüyle uyum içindedir. Evrensel unsurlarıyla bir dünya nizâmı olan İslâm, aynı zamanda ferdin, her

⁸)Doç. Dr. Ali ALPASLAN, a.g.e., s.298; Birinci mısranın: *“Hak ezelde ne ki yazmışsa bolur,”* şeklinde yazılışı da vardır. Bkz. N. Sami BANARLI, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, M. Eğit. Basımevi, İst. 1971, C.I, s.366

⁹) Kadı Burhâneddîn’in; Karaman Oğulları’yla, Osman Oğulları’yla, Mısır Memlûkları’yla, Sivas hakimi İbrahim Bey’le, Amasya emiri Hacı Şâdgeldi ve daha başka Müslüman Türk emirleriyle savaşması veya bu beylerin Kadı Burhâneddîn’le yahut da bir birleriyle bir araya gelip güç birliği yapma yerine savaşmayı tercih etmeleri hususu tarihî bir hakikat, alınması gereken önemli bir ibrettir. Ben, Kadı Burhâneddîn hakkındaki bu çalışmayı yaparken, tekrar yüz yüze geldiğim bu tarihî hakikatler karşısında bir defa daha hayıflandım, sarsıldım, bir defa daha üzüldüm, utandım... Yıllarca süren büyük-küçük kardeş kavgaları İslâm âlemine, Müslüman Türk Milletine neyi verdi, ne kazandırdı?.. Birliğimizi, beraberliğimizi, dirliğimizi bozmaktan; gücümüzü, kuvvetimizi kaybettirmekten, asrın bilim ve teknolojisine muhtaç duruma düşürmekten başka... *“Medeniyet denilen tek dişi kalmış canavar”* bugün de bizi, bizim tarihimizi bizden çok iyi biliyor, çok iyi tahlil ediyor ve hareket plânını da ona göre tayin edebiliyor... Uyanmanın ve asrın nabzın tutmanın zamanı geldi, geçiyor bile!.. Bu konuda Allah rızası için inanmak, inandığımız samimi olarak yaşamak ve kardeşini sevip yardımına koşmak yeterli değil midir?.. **Hucurat sûresi 10** ayette: *“Mü’minler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki esirgenesiniz”* buyuran Allah (cc), **Âl-i İmran sûresi 103**. ayetinde de *“Hep birlikte Allah’ın ipine (İslâm’a, Kur’ân’a) sınıksız yapışın; parçalanmayın. Allah’ın size olan nimetlerini hatırlayın...”* uyarısına rağmen İslâm âlemindeki bu gidış nereye?.. İbret ki ne ibret!.. R.ARAZ.

¹⁰) Nihat Sami BANARLI, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, C.I, s.365.

¹¹) **Kâmer Sûresi, 49.**

¹²) **Tevbe Sûresi, 51.**

iki âlemde kurutuluşuna vesile olacak tabîî bir hayat tarzını da insan oğlunun idrâk ve iz'anına sunmuştur.

Kader mevzuunda millî şairimiz Mehmet Akif Ersoy da son derecede duyarlıdır. İslâm cemiyetini içten içe kemiren hurâfelerin ve yanlış anlayışların yüzünden dünya – âhret dengesinin bir türlü kurulamadığından yakınan Akif:

*'Allah'a dayandım' diye sen çıkma yataktan..
Mânâ-yı tevekkül bu mudur? Hey gidi nâdan!
Ecdâdını, zannetme, asırlarca uyudu;
Nerden bulacaktın o zaman eldeki yurdu?*¹³

diyerek yüce dinimizin esaslarıyla bağdaşmayan; insanımızı, uyuşukluğa, tembelliğe sevk edip, sosyal hayatı dumura uğratan; gayreti, çalışmayı ve düşünmeyi bir bakıma engelleyen ve bütün bu yaklaşımları “tevekkül”ün anlamına bağlayıp onu yozlaştıran yarı aydın nadanları şiddetle kınar. Tevekkülü yanlış anlayan ve uygulayan bu gibi münevver geçinenlere: “*Ecdat da böyle düşünse ve bu şekilde uygulaysaydı, bu yurdu nereden bulacaktın?*” sualini yöneltir.

Kadı Burhâneddîn'in, mutasavvıf bir kimliği ve kişiliği yoktur. Bu itibarla da sufi şair değildir ve hakîki mânâda onun böyle bir iddiası da olmamıştır. Buna rağmen şairin tasavvufi duyuş ve düşünüşü benimsediği, tasavvuf mesleğine merak sardığı, bu alanda bilgisini genişlettiği, bu sahanın müntesiplerini koruduğu ve bazı şiirlerini de bu gayeyle yazdığı bilinmektedir.

*Hemîşe âşık gönli biryan bolur;
Her nefes garib gözi giryan bolur.
Sûfilerün dilegi mihrâb namaz,
Er kişinin arzusu meydan bolur.*¹⁴

“*Aşkın gönlü her zaman kebab gibi olur; garibin gözü (de) her nefes (alış verişte) yaşlar döker. Sofu kişilerin dileği mihrap ve namaz (iken), er kişinin arzusu meydan olur.*” diyen şair, “aşık kişi” nin bazı meziyetlerini sıraladıktan sonra, “er kişi” ile “suffinin” yaşayış tarzlarını; onların arzularını, umutlarını, duygu ve düşünceleri ile hayata bakış usul ve esaslarını karşılaştırır. Bu şahsiyetlerden birisinin iç âleme yönelik sürekli yaptığı nefisle “cihadını”; diğerinin ise dışa yönelik, bir meydan adamı, bir cengaver hüviyetiyle düşmana karşı yaptığı “cihadını” nazara verir...Esasen bunların her ikisi de Hz. Peygamberimiz (sav) tarafından övülmüş ve mübârek addedilmiş şahsiyetlerdir..

*Bün güninde koçlara ben işem uş
Begisem, hele bu dem dervişem uş,
Dostlaruma dinçligisem ne aceb?
Düşmenümün cânına teşvişem uş.*¹⁵

“*Ben sıkıntı gününde koç yiğitlerin yardımına koşarım. (Her ne kadar) bey isem de şimdi dervişim. (Derviş olduğum için de beyliğimi kullanıp onlardan uzak durmam.) (Şayet ben) dostlarıma rahatlık isem, onlara rahatlık verirsem bunda şaşılacak ne var? Düşmanımın (canına korku salar onun) gücünü, kuvvetini darmadağın ederim.*” diyen şair bu tuyugunda gerçek kimlik ve kişiliğini ortaya koyar. Bu mısralarda Kadı Burhâneddîn'in; “temkinli ve

¹³) Mehmet Akif ERSOY, **Safahat**, (Ter. ed. Ö.Rıza Doğrul)İnkılâp ve Aka Basımevi, İstanbul 1974 s.469,470.

¹⁴) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, **a.g.e.,s.**, s.299

¹⁵) Doç. Dr. Ali ALPASLAN, **a.g.e.,s.**, s.300

dikkatli”, “kendisine güven duyan”, “muhtaçları himaye eden” “yardımsever” ve “mütevazı” liderliğinin yanında “cesaret” ve “kahramanlık” meziyetlerine sahip bir cengaver olduğunu görüyoruz. Burada şair, her ne kadar: “*Begisem, hele bu dem dervişem uş,*” diyorsa da, meydan adamı olmak nasıl kolay değilse; istikrârlı bir eğitimi, dikkatli, sürekli ve samimi bir iç disiplini, ihtimama dayanan bir hayat tarzını gerektiren dervişlik de kolay değildir. Bir gönül fatihi olan Yûnus, dervişin sahip olduğu/olacağı hususiyetleri sıralarken:

*Derviş gönülsüz gerekdür söğene dilsüz gerekdür
Döğene elsüz gerekdür halka berâber gerekmez¹⁶*

ifadelerindeki “söze değil hâle dayanan” kriterlere: “*Dervişin; nefsinin de derviş eylemesini; Hakkı bulmasını; nefsin merhalelerini aşmasını; Hakka yakın olup, O’nun rahmetine dalmasını; ölmeden önce ölmesini; arını, namusunu, malını mülkünü Hakk yolda koymasını; şerbet yerine ağuyu içmesini; bildiğini unutup yeniden bilmesini ve tekrar unutmasını; kahırlara sabır, kanaate tahammül göstermesini ...*”¹⁷ gerektiren hasletleri de katar ki, böyle bir hayat tarzının yansımaları Kadı Burhâneddîn’in kimlik ve kişiliğinde asla görülmez.

Samimi ve canlı üslûbuyla kendisinden sonra gelen şairlere tesir eden; özellikle çağdaşı Nesimî ile onbeşinci asır divân şairi Nevâî’yi belirgin bir tarzda etkileyen; Nedim gibi şûh, Fuzulî gibi yanık şiirler yazan Kadı Burhaneddîn; tuyuglarına yansıyan sert ve tok sesiyle; “mücadeleci”, “enerjik”, “idealist”, “kahraman”, “cesur” ve “cengâver” kimliği ve kişiliğiyle edebiyat tarihimizde yaşamasına devam edecektir.

Rıfat ARAZ

¹⁶)Faruk K. TİMURTAŞ, **Yunus Emre Divanı**, Tercüman 1001 Temel Eser, 1. s.82

¹⁷)Faruk K. TİMURTAŞ, **a,g,e.**, s.83,94,95.